

Virusni hepatitis

Virusni hepatitis je zarazna upalna bolest jetre uzrokovana hepatotropnim virusima A, B, C, D i E. Ukoliko navedena infekcija i tegobe nastupaju naglo te traju kraći vremenski period tada govorimo o akutnom hepatitisu, dok kronični hepatitis označava stanje trajne upale jetre koje traje duže od 6 mjeseci.

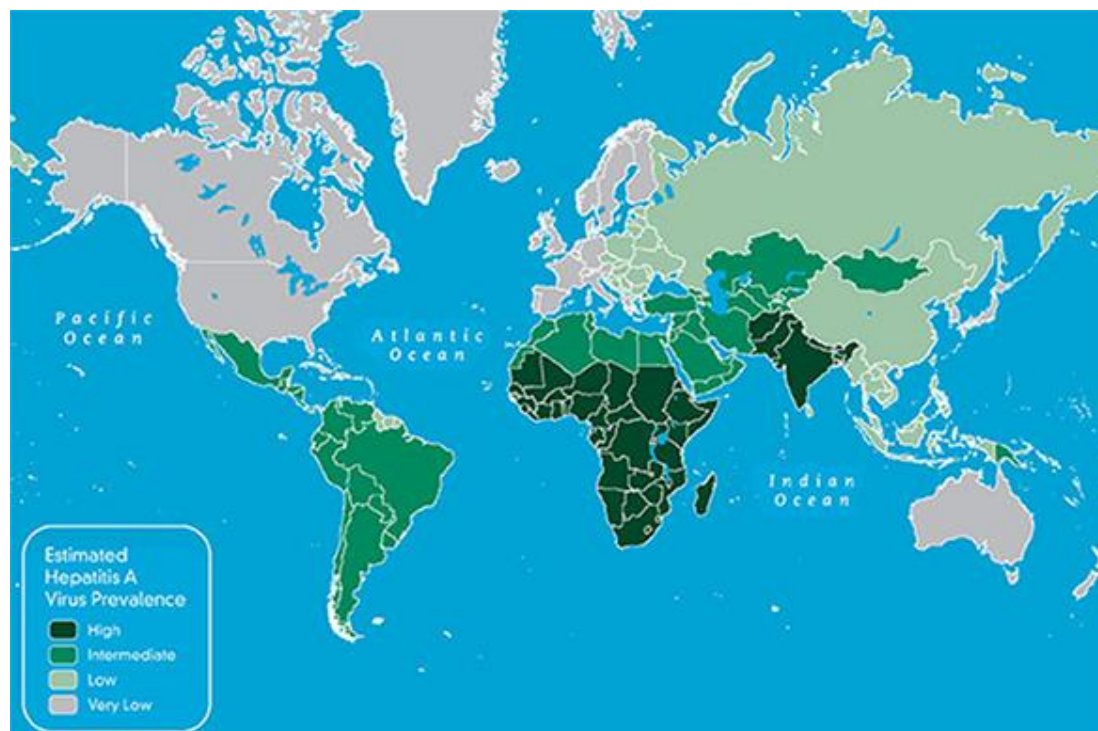
Virusi hepatitisa A i E prenose se fekooralnim putem te zagađenom hranom i vodom pri čemu uzrokuju prolaznu bolest, a najčešći su u siromašnim sredinama i zemljama u razvoju s nižim higijenskim standardima gdje mogu izazvati i pojavu većih epidemija. U Hrvatskoj zaraza hepatitisom A poznata je i pod nazivom „zarazna žutica“, a u populaciji se uglavnom javlja sporadično.

Za razliku od hepatitisa A i E, virusi hepatitisa B i C se prenose zaraženom krvlju i tjelesnim tekućinama pri čemu neprepoznata infekcija u odeđenom broju ljudi lako prelazi u kronični oblik od kojeg je u svijetu 2015. godine bolovalo oko 325 milijuna ljudi, a 1,4 milijuna je umrlo (podaci Svjetske zdravstvene organizacije). Ciroza jetre i hepatocelularni karcinom su glavni uzroci smrti kronične i neliječene/neprepoznate infekcije virusima hepatitisa B i C. Procjenjuje se da u Hrvatskoj od kroničnog hepatitisa C boluje oko 40.000, a od kroničnog hepatitisa B oko 25.000 ljudi pri čemu se godišnje bilježi oko 200 novoootkrivenih slučajeva hepatitisa C te stotinjak hepatitisa B (podaci Hrvatskog Zavoda za javno zdravstvo).

S obzirom da više stotina milijuna ljudi u svijetu boluje od hepatitisa što predstavlja veliki javnozdravstveni problem, globalni cilj Svjetske zdravstvene organizacije je do 2030. godine smanjiti broj novooboljelih ljudi za 90% uz 65% smanjenje smrtnosti.

Hepatitis A je akutna upala jetre uzrokovana virusom hepatitisa A (HAV). Primarno se širi fekooralnim putem, zagađenom hranom i vodom te kontaminiranim priborom za jelo i radnim površinama na kojima se priređuju namirnice. Moguć je i prijenos putem direktnog fizičkog kontakta sa zaraženom osobom. Najčešće se pojavljuje u obliku epidemija u zemljama nižeg socio-ekonomskog statusa s lošijim sanitarnim uvjetima. Većina hepatitisa uzrokovana ovim virusom prolazi asimptomatski i neprepoznato. Najčešći simptomi koji mogu upućivati na bolest (kada su već prisutni) uključuju bol pod desnim rebranim lukom, mučninu, povraćanje i proljev, gubitak apetita i žuticu. Liječenje je simptomatsko a oporavak obično traje nekoliko tjedana rijetko ostavljajući posljedice za sobom i bez prelaska u kronički oblik bolesti. Mjere prevencije usmjerene su poboljšanju osiguravanjem ispravnih zdravstveno-sanitarnih uvjeta, usvajanjem i pridržavanjem higijenskih mjera te izbjegavanjem konzumacije termički neobrađenih namirnica i leda iz nesigurnih izvora. Putnicima koji putuju u područja pod povećanim rizikom od infekcije preporučuje se cijepljenje.

Slika 1. Prevalencija hepatitisa A u svijetu 2005.godine

Izvor <https://www.cdc.gov/immigrantrefugeehealth/guidelines/domestic/hepatitis-screening-guidelines.html>, pristupljeno dana 17.07.2017.

Hepatitis B označava akutnu ili kroničnu upalnu bolest jetre uzrokovanu hepatitis B virusom (HBV).

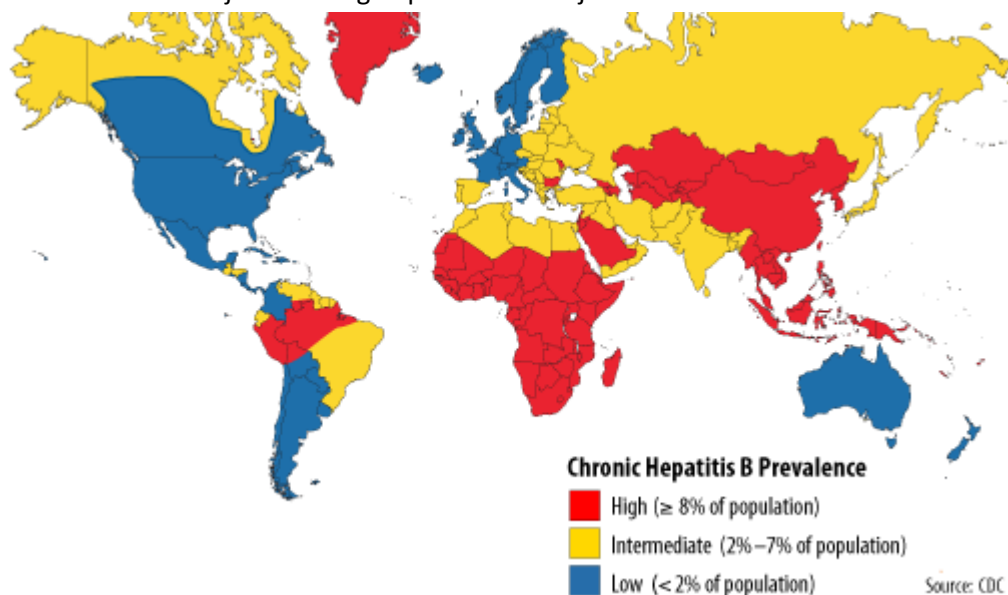
Globalno se najčešće pojavljuje u pojedinim dijelovima Afrike, istočne Azije i Europe. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije 2015. godine u svijetu je bilo oko 257 milijuna ljudi s kroničnom hepatitis B infekcijom. Na području Europe procjenjuje se da ima 13,3 milijuna ljudi s istim oblikom bolesti (1,8% od ukupnog broja populacije), a njih 36 000 umire od posljedica.

HBV se najčešće prenosi zaraženom krvlju te nešto rjeđe ostalim tjelesnim tekućinama (sjeme, vaginalna tekućina, slina). Prijenos virusa je moguć i s trudnice na dijete tijekom poroda. Opasnost od izloženosti virusom hepatitisa B povećana je u određenim populacijskim skupinama poput zdravstvenog osoblja, osoba koje rade u kaznionicama i ustanovama za duševno oboljele te osobama na hemodijalizi. Simptomi su slični onima kao i kod hepatitisa A infekcije. Veći dio oboljelih i ne zna da su zaraženi pa bolest lako biva neprepoznata i neliječena što pogoduje pogoršanju zdravstvenog stanja i širenju bolesti u populaciji. Najveći rizik od razvoja kroničnog oblika bolesti imaju oboljela djeca do 6 godine starosti, a naročito novorođenčad HBV pozitivnih majki pa se kod njih kronicitet razvija do u 90% slučajeva. U odraslih 5-10% inficiranih prelazi u kronični oblik bolesti što posljedično može dovesti do ciroze jetre i razvoja hepatocelularnog karcinoma.

Najvažniji korak u prevenciji HBV infekcije je širokoobuhvatno procijepljivanje populacije. Tako se od 1999. godine u našoj zemlji protiv hepatitisa B rutinski cijepi djeca u dobi od 12 godina, a od 2007. i dojenčad. U program obveznog cijepjenja 2009. godine uvedeno je i cijepjenje protiv HBV infekcije što

je smanjilo učestalost bolesti za gotovo 80%. Uz to, prevencija je usmjerena na korištenje prezervativa tokom seksualnih odnosa, izbjegavanje korištenja predmeta zajedničke uporabe (četkice za zube, žileti), ali i igala pri intravenoznom uživanju narkotika. Također, treba izbjegavati neprofesionalno tetoviranje i stavljanje piercinga. Specifičnog lijeka nema a liječenje (antivirusni lijekovi) je usmjereno ka usporavanju razvoja bolesti i njegovih najtežih posljedica (ciroze i pojave hepatocelularnog karcinoma).

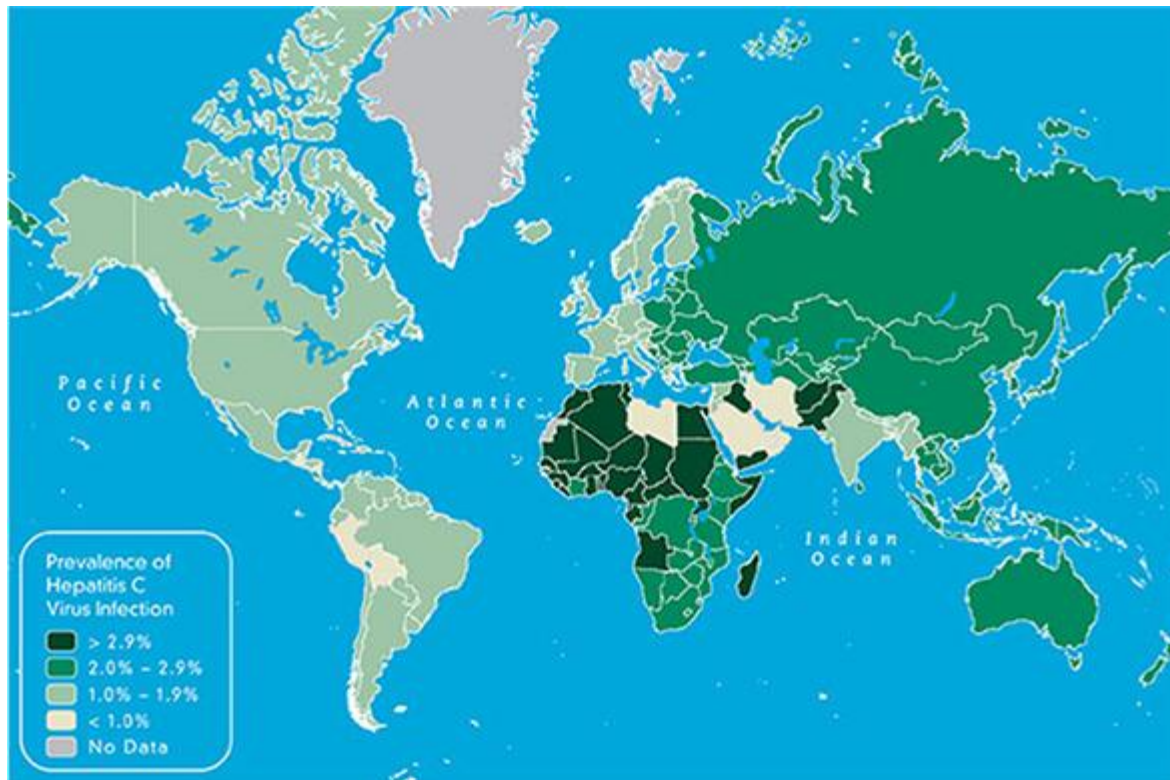
Slika 2. Prevalencija kroničnog hepatitisa B u svijetu

Izvor <http://hepbunited.org/hep-b-facts>, pristupljeno dana 18.07.2017.

Hepatitis C je akutna ili kronična infekcija jetre virusom hepatitisa C (HCV). Procjenjuje se da u svijetu boluje oko 71 milijun ljudi a umire njih 400 000. Većina oboljelih nalazi se u Africi te u središnjoj i istočnoj Aziji. Većina bolesnih nema simptoma, dok u manjem broju kliničkom slikom dominira umor, gubitak tjelesne mase, žutica, bolovi u abdomenu, mučnina, povraćanje, proljev te tamna boja urina i svjetla stolica. Hepatitis C prenosi se prvenstveno putem zaražene krvi, nezaštićenim spolnim odnosima te tokom poroda sa pozitivne majke na novorođenče. U većini oboljelih infekcija ovim virusom prelazi u kronični oblik te zahtjeva liječenje kako bi se tijekom dugogodišnjeg perioda i izbjegao razvoj ciroze jetre i hepatocelularnog karcinoma. Uspješnost liječenja te dajlnji tijek bolesti ovisi o genotipu virusa hepatitisa i vrsti terapije (lijekova). Terapija se temelji na primjeni kombinaciji antiviralnih lijekova (daclatasvir i sofosbuvir/ledipasvir) pri čemu uspješnost liječenja može doseći i 95%. Uz navedeno, u primjeni se i dalje koristi kombinacija pegiliranog interferona i ribavirina. Trenutno ne postoji cjepivo protiv hepatitisa C pa je prevencija usmjerena na testiranje krvi i krvnih pripravaka, na odgovorno seksualno ponašanje, izbjegavanje intravenoznog uživanja droga, nesigurnog/nepouzdanog tetoviranja i piercinga te razmjene predmeta za osobnu higijenu (četkice za zube, žileti).

Slika 3. Prevalencija hepatitisa C u svijetu

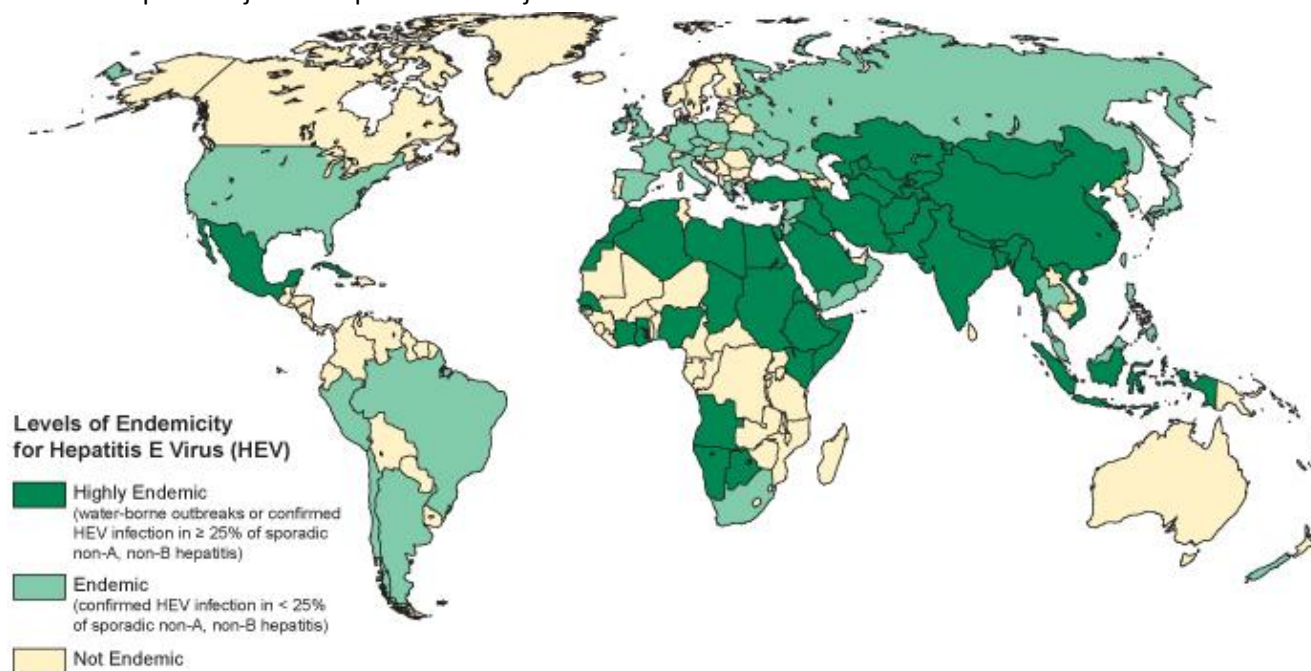

Izvor <https://www.cdc.gov/immigrantrefugeehealth/guidelines/domestic/hepatitis-screening-guidelines.html>, pristupljeno dana 17.07.2017.

Hepatitis D je akutna ili kronična upala jetre uzrokovana hepatitis D virusom (HDV) koji zahtjeva prisutnost HBV za svoju replikaciju u organizmu. Stoga, jedino osobe koje su nosioci HBV mogu oboljeti od hepatitisa D. Procjenjuje se da u svijetu 15 milijuna ljudi boluje od hepatitisa D te da 5% hepatitis B kronično pozitivnih osoba u sebi nosi HDV. Klinička slika kao i put prijenosa gotovo su identični kao i u slučaju hepatitisa B osim što je prijenos s majke na dijete rijedak. Oporavak kod istovremene infekcije s HBV je u pravilu potpun pri čemu manje od 5% oboljelih razvije kronični oblik bolesti. "Superinfekcija", tj. zaraza HDV na već postojeću kroničnu hepatitis B infekciju može dovesti do brzo progresivnog oštećenja jetre. Trenutno ne postoji specifično liječenje kroničnog hepatitisa D, a kao opcija liječenja koristi se pegilirani interferon alfa. Prevencija hepatitisa D infekcije usmjerena je na prevenciju hepatitisa B koji je u čovjeka nužan za razvoj hepatitisa D infekcije.

Hepatitis E označava akutnu ili kroničnu upalu jetre uzrokovanu hepatitis E virusom (HEV). Sukladno podacima SZO, u svijetu od hepatitisa E boluje oko 20 milijuna ljudi, a njih oko 56 000 umire od posljedica infekcije. Rasprostranjen je diljem svijeta ali veća učestalost je zamijećena u zemljama u razvoju te u istočnoj i južnoj Aziji. U Hrvatskoj se javlja sporadično. Danas je HEV globalno najčešći uzročnik akutnih virusnih hepatitisa te posebno zahvaća mlađe odrasle osobe. Prenosi se fekooralnim putem putem zagađene vode i hrane, napose nedovoljno termički obrađenog mesa (svinja, divljač, školjkaši). Većina zaraženih osoba ima blagi oblik bolesti koji prolazi spontano, a samo se manji broj oboljelih prezentira klasičnom kliničkom slikom virusnog hepatitisa. Trudnice, osobe s transplantiranim organima i imunokompromitirani su posebno ugroženi zbog mogućnosti razvijanja akutnog fulminantnog hepatitisa pri čemu smrtnost može doseći i visokih 30%. Specifičnog lijeka nema no na sreću u velikom broju zaraženih osoba infekcija prolazi spontano kroz nekoliko tjedana pa je hospitalizacija nužna samo u manjem broju slučajeva. Mjere prevencije identične su onima kao i kod preveniranja hepatitis A infekcije.

Slika 4. Rasprostranjenost hepatitisa E u svijetu

Izvor <http://www.clevelandclinicmeded.com/medicalpubs/diseasemanagement/hepatology/hepatitis-E/>, pristupljeno dana 17.07.2017.

Za izvor podataka i informacija u izradi ovog teksta korištene su službene internet stranice Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Svjetske zdravstvene organizacije.

